

UCHWAŁA NR XXII/194/2017
RADY POWIATU WYSOKOMAZOWIECKIEGO

z dnia 29 marca 2017 r.

w sprawie Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie wysokomazowieckim na lata 2017-2025

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 814, poz. 1579 i poz. 1948) w związku z art. 6 ust. 1, ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390), uchwala się, co następuje:

§ 1. Uchwala się „Powiatowy Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie wysokomazowieckim na lata 2017-2025”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała Nr XXXVI/236/10 Rady Powiatu Wysokomazowieckiego z dnia 29 października 2010 roku w sprawie Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2010-2020 oraz uchwała Nr XXII/155/2013 Rady Powiatu Wysokomazowieckiego z dnia 19 marca 2013 roku zmieniająca uchwałę w sprawie Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2010-2020.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się zarządowi powiatu.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

WICEPRZEWODNICZĄCY RADY

Kazimierz Jan Wysocki

Załącznik
do Uchwały Nr XXII/194/2017
Rady Powiatu Wysokomazowieckiego
z dnia 29 marca 2017 r.

**POWIATOWY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR
PRZEMOCY W RODZINIE
W POWIECIE WYSOKOMAZOWIECKIM
NA LATA 2017-2025**

„Przemoc nie jest oznaką siły, lecz słabości”

Bł. ks. Jerzy Popiełuszko

Opracowanie:
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
w Wysokiem Mazowieckiem

Wysokie Mazowieckie, 2017

SPIS TREŚCI:

I.	WSTĘP	3
II.	DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE POWIATU WYSOKOMAZOWIECKIEGO	7
III.	CELE PROGRAMU	15
IV.	HARMONOGRAM REALIZACJI DZIAŁAŃ	16
V.	ADRESACI PROGRAMU.....	19
VI.	REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU	19
VII.	PROGNOZOWANE EFEKTY REALIZOWANYCH DZIAŁAŃ	20
VIII.	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	20
IX.	MONITOROWANIE I SPRAWOZDAWCZOŚĆ	21
X.	PODSUMOWANIE.....	21

I. WSTĘP

Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2017-2025 został opracowany stosownie do zapisów art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, zgodnie z którym do zadań własnych powiatu należy „opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie”.

Program zakłada podejmowanie kompleksowych działań skierowanych zarówno na profilaktykę przeciwdziałania przemocy, jak również na ochronę ofiar przemocy i edukację sprawców stosujących przemoc w rodzinie.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, przemoc to jednorazowe lub powtarzające się, umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, które powodują szkody na ich zdrowiu fizycznym i psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Jedna z najczęściej używanych definicji, określających zjawisko przemocy mówi, iż „przemoc to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie lub zaniechanie skierowane ku członkowi rodziny, powodujące szkody i cierpienie oraz naruszające godność i prawa jednostki”.¹

Najczęściej występujące formy przemocy to: przemoc fizyczna, psychiczna, ekonomiczna, seksualna i zaniedbanie:

- przemoc fizyczna - są to wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań, czy zasinień,
- przemoc psychiczna - to umyślne działanie wykorzystujące nie siłę fizyczną, lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby u ofiary, obniżenie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych,

¹ K. Michalska, D. Jaszczak – Kuźmińska, „Przemoc w rodzinie” str. 5

- przemoc seksualna - polega na wymuszaniu niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy,
- przemoc ekonomiczna - to działania prowadzące do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy,
- zaniedbanie – to działanie polegające na ciągłym niezaspokajaniu podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.²

Przemoc w rodzinie nie jest zdarzeniem jednorazowym. Jej powstanie powoduje cykliczne powtarzanie się. W cyklu przemocy wobec bliskich obserwuje się trzy kolejno następujące po sobie fazy:

- faza narastającego napięcia - początkiem cyklu jest wyczuwalny wzrost napięcia, narastające sytuacje konfliktowe, których przyczyny mogą tkwić poza rodziną, czasem są to błahostki, drobne nieporozumienia powodujące dalszy wzrost napięcia. Zaczyna pojawiać się agresja.
- faza ostrej przemocy - następuje wybuch agresji, sprawca przemienia się w kata, może dokonać strasznych czynów, nie zwracając uwagi na krzywdę innych. W tej fazie najczęściej występuje interwencja, ofiary w afekcie decydują się wezwać pomoc, czy złożyć skargę.
- faza miodowego miesiąca - to czas skruchy i okazywania miłości. Sprawca zaczyna dostrzegać to, co się wydarzyło. Próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Pozwala ofiarom uwierzyć, że teraz będzie inaczej, że to się więcej nie powtórzy. Ofiary zaś wierzą wbrew zdrowemu rozsądkowi, bo w głębi serca tego oczekują, znowu narasta napięcie i wszystko zaczyna się powtarzać. I nawet jeśli przed chwilą były gotowe uciec, teraz zostają. Sprawca nie jest w stanie długo pełnić takiej roli: z jakiegoś powodu znowu narasta napięcie i wszystko zaczyna się powtarzać.³

Działania ujęte w niniejszym Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Wysokomazowieckim realizowane będą w oparciu o obowiązujące akty prawne, a w szczególności:

² J. Mazur : „Przemoc w rodzinie, teoria i rzeczywistość”, Kraków 2002 r.

³ D. Kubacka-Jasiecka, A. Lipowska- Teutsch: „Wobec przemocy”, Kraków 1997 r.

1. Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. nr 78, poz. 483 z późn. zm.).
2. Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 1390).
3. Ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 930 z późn. zm.).
4. Ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 2082 z późn. zm.).
5. Ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 487 z późn. zm.).
6. Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 224 z późn. zm.).
7. Ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 575 z późn. zm.).
8. Ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 814 z późn. zm.).
9. Ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1782 z późn. zm.).
10. Ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1137 z późn. zm.).
11. Ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 1749 z późn. zm.).
12. Ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1817).
13. Uchwałę nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 - 2020 (M.P. z 2014 r. poz. 445).
14. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. z 2011 r. nr 209, poz. 1245).
15. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania

dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz. U. z 2011 r. Nr 81, poz. 448).

16. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2010 r. nr 201 poz. 1334).

17. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz.U. z 2011 r. nr 50 poz. 259).

Zgodnie z art. 6 ust. 3 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, do zadań własnych powiatu należy, w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodku interwencji kryzysowej.

Ponadto do zadań powiatu z zakresu administracji rządowej dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie należy, w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- 2) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

II. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE POWIATU WYSOKOMAZOWIECKIEGO

Z danych ewidencji ludności (stan na 31.12.2016 r.) wynika, że w powiecie wysokomazowieckim zamieszkuje 58 875 mieszkańców, z czego 29 356 stanowią kobiety. Społeczeństwo powiatu to w przeważającej części mieszkańcy wsi. Na terenie powiatu wysokomazowieckiego funkcjonują służby, które w zakresie swoich kompetencji mają za zadanie przeciwdziałać przemocy w rodzinie.

W celu zdiagnozowania problemu przemocy w rodzinie na terenie powiatu wysokomazowieckiego, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wysokim Mazowieckiem zwane dalej PCPR zebrało dane z miejskich i gminnych ośrodków pomocy społecznej, Komendy Powiatowej Policji oraz Sądu Rejonowego w Wysokim Mazowieckiem.

Z danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej wynika, że w każdym mieście i gminie na terenie powiatu wysokomazowieckiego realizowane są wieloletnie programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada na samorzady gmin obowiązek powoływania Zespołów Interdyscyplinarnych, które z mocy ustawy podejmują działania w stosunku do osób i rodzin dotkniętych przemocą domową, ale również inicjują działania w stosunku do zewnętrznych podmiotów i instytucji zajmujących się zjawiskiem przemocy w rodzinie. Na podstawie zebranych danych wynika, że w powiecie wysokomazowieckim we wszystkich gminach funkcjonują Zespoły Interdyscyplinarne d.s przeciwdziałania przemocy, w skład których wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz kuratorzy sądowi. Celem Zespołów jest budowanie lokalnego systemu wsparcia dla osób i rodzin doświadczających przemocy oraz wypracowanie standardów współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz przeciwdziałania przemocy.

Dokonana w 2010 r. nowelizacja ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przemocy w rodzinie nałożyła na Radę Ministrów obowiązek wydania rozporządzenia określającego zasady procedury „Niebieskie Karty” oraz wzory stosownych formularzy. Szczegółowe warunki realizowania procedury „Niebieskie Karty” określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku. Wspomniana procedura postępowania ma na celu zatrzymanie

przemocy w rodzinie oraz pomoc w wychodzeniu z tej sytuacji. Uruchomienie procedury następuje poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” przez przedstawiciela jednej z następujących służb: policji, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (np. pracownika socjalnego), oświaty (np. pedagoga, dyrektora szkoły, nauczyciela), ochrony zdrowia (np. lekarza, pielęgniarkę), komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Wszczęcie procedury winno występować nawet w sytuacjach, w których jedynie zaistniało podejrzenie stosowania przemocy, nawet nie poparte dowodami. Dopiero w toku prowadzenia procedury wymaga się, aby przypuszczenie stosowania przemocy zostało uzasadnione.

Niebieska Karta-A – wszczęcie procedury. Osoba wszczynająca procedurę przekazuje wypełniony formularz do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego niezwłocznie tzn. nie później niż w terminie 7 dni (kopia zostaje u wszczynającego procedurę). Następnie przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego, nie później niż w ciągu 3 dni przekazuje go członkom Zespołu lub grupie roboczej.

Niebieska Karta-B – przekazuje się osobie, wobec której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.

Niebieska Karta-C – na posiedzeniu członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego lub grupa robocza, w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, dokonują analizy sytuacji rodziny i wypełniają formularz „Niebieska Karta-C”.

Niestawiennictwo osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie – nie wstrzymuje prac Zespołu Interdyscyplinarnego lub grupy roboczej.

Niebieska Karta-D – członkowie ZI lub grupy roboczej wypełniają formularz „Niebieska Karta-D” w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie. Możliwe jest wypełnienie formularza w miejscu zamieszkania osoby podejrzanej o stosowanie przemocy.

Zakończenie procedury następuje w przypadku ustania przemocy w rodzinie w sposób trwały oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy. Procedura zostaje również zamknięta, gdy zespół rozstrzygnie o braku zasadności podejmowania działań.

W powiecie wysokomazowieckim zjawisko przemocy kształtuje się na różnym poziomie. W latach 2012 – 2016 liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” kształtuje się od 112 w roku 2012 przez 183 w roku 2015 do 178 w roku 2016. Analizując rok 2016

największa liczba wszczętych procedur występuje w miastach Ciechanowiec i Wysokie Mazowieckie oraz w gminie Nowe Piekuty, najmniej w mieście Szepietowo i gminach Kulesze Kościelne i Kobylin Borzomy, co obrazuje poniższa tabela:

Tabela nr 1. Liczba procedur „Niebieskie Karty” w powiecie wysokomazowieckim w latach 2012, 2015 i 2016

Wyszczególnienie	Liczba procedur „Niebieskie Karty”		
	2012	2015	2016
Wysokie Mazowieckie - Miasto	13	37	29
Ciechanowiec	21	20	32
Czyżew	14	19	15
Klukowo	5	19	13
Kobylin-Borzomy	5	5	12
Kulesze Kościelne	8	14	11
Nowe Piekuty	10	21	20
Sokoły	11	17	14
Szepietowo	9	18	12
Wysokie Mazowieckie - Gmina	16	13	20
Powiat wysokomazowiecki	112	183	178

Dane: Miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej z powiatu wysokomazowieckiego

Tabela nr 2. Liczba prowadzonych spraw przez Zespoły Interdyscyplinarne w powiecie wysokomazowieckim w latach 2013-2016

Wyszczególnienie	LATA			
	2013	2014	2015	2016
Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	147	241	195	178
Liczba posiedzeń Zespołów Interdyscyplinarnych	67	92	85	89
Liczba posiedzeń grup roboczych	212	290	249	165
Liczba szkoleń pracowników służb pomocy społecznej w zakresie przemocy	16	11	6	6

Dane: Miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej z powiatu wysokomazowieckiego

Tabela nr 2 obrazuje charakterystykę spraw prowadzonych przez zespoły interdyscyplinarne w powiecie wysokomazowieckim. Z analizy danych wynika, że liczba

rodzin obejmowanych procedurą „Niebieskie Karty” jest zróżnicowana w zależności od danego roku. Dane te jednak wskazują, porównując rok 2013 i 2016, iż coraz więcej osób obejmowanych jest procedurą „Niebieskie Karty”, a procedura ta pozwala na skuteczniejszą pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Jednakże pomoc dla ofiar przemocy w rodzinie to nie tylko założenie „Niebieskiej Karty”. Niezbędna jest również specjalistyczna pomoc i wsparcie.

Dane zawarte w powyższej tabeli obrazują liczbę posiedzeń zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych oraz liczbę szkoleń pracowników służb pomocy społecznej w zakresie przemocy. Z danych wynika, że niewielka liczba pracowników pomocy społecznej została przeszkolona w zakresie przemocy. Wątpliwości wśród pracowników służb działających w ramach zespołów i grup roboczych wzbudza stwierdzenie o uzasadnionym przypuszczeniu zaprzestania przemocy w rodzinie. Pojawia się pytanie po czym poznać, że przemoc ustała. Oprócz potwierdzających tą tezę informacji od służb, członków rodziny oraz sąsiadów, warto przez kolejnych kilka miesięcy monitorować sytuację w rodzinie. Ponadto, po zakończeniu procedury, można ją na nowo uruchomić, gdyby doszło do kolejnego aktu przemocy.

Z uzyskanych danych wynika, że w 98 przypadkach na terenie powiatu wysokomazowieckiego w 2016 roku zakończono procedurę „Niebieskie Karty” z powodu ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy, natomiast w 29 przypadkach zakończono procedurę „Niebieskie Karty” z rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.

Pracownicy PCPR współpracują z miejskimi i gminnymi ośrodkami pomocy społecznej oraz policją prowadząc sprawy, w których wykorzystywana jest procedura i dokumentacja „Niebieskie Karty”. W ramach realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w przypadkach powzięcia informacji o objęciu rodziny procedurą „Niebieskie Karty” – pracownicy na piśmie informują zarówno osobę, wobec której istniało podejrzenie stosowania przemocy, jak i osobę podejrzaną o stosowanie przemocy o formach pomocy, jaką oferuje PCPR realizujący zadania z zakresu interwencji kryzysowej.

Tabela nr 3. Liczba spraw dotyczących zjawiska przemocy w powiecie wysokomazowieckim w latach 2013-2015

Wyszczególnienie	LATA		
	2013	2014	2015
Liczba spraw dotyczących przemocy	126	171	156
Ofiary przemocy ogółem	216	283	249
w tym: kobiety	122	217	187
mężczyźni	26	36	37
małoletni	68	30	25
Sprawcy przemocy ogółem	138	250	208
w tym: kobiety	13	17	9
mężczyźni	125	233	193
małoletni	0	0	6
Liczba osób, wobec których istniało podejrzenie, że stosowały przemoc pod wpływem alkoholu, środków odurzających	60	131	118
Liczba szkoleń pracowników w zakresie przemocy	4	6	6

Dane: Komenda Powiatowa Policji w Wysokiem Mazowieckiem oraz Sąd Rejonowy w Wysokiem Mazowieckiem

Dane zawarte w tabeli nr 3 przekazane przez Komendę Powiatową Policji w Wysokiem Mazowieckiem i Sąd Rejonowy w Wysokiem Mazowieckiem wskazują na to, iż liczba spraw dotyczących przemocy w rodzinie utrzymuje się na tym samym poziomie. Najczęściej nadal w grupie ofiar przemocy w rodzinie są kobiety, sprawcami zaś mężczyźni. Pomoc rodzinie, w której jest przemoc obliuguje również do prowadzenia działań wobec sprawców. Ta część wsparcia dla rodziny przemocowej jest najtrudniejsza do zrealizowania, bowiem przyznanie się do stosowania przemocy wobec najbliższych osób jest bardzo trudne. Powiat wysokomazowiecki oferuje co roku możliwość uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Z powyższych danych wynika, że w większości spraw dotyczących przemocy sprawcy stosowali przemoc pod wpływem alkoholu lub środków odurzających.

Tabela obrazuje, że niewielka liczba pracowników w/w instytucji została przeszkolona w zakresie przemocy.

Tabela nr 4. Rodzaje przemocy w powiecie wysokomazowieckim w latach 2013-2016

Rodzaje przemocy	LATA			
	2013	2014	2015	2016
Przemoc fizyczna	195	351	276	107
Przemoc psychiczna	205	350	304	107
Przemoc seksualna	5	4	5	1
Przemoc ekonomiczna	4	6	2	0

Dane: Miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej z powiatu wysokomazowieckiego, Komenda Powiatowa Policji w Wysokiem Mazowieckiem oraz Sąd Rejonowy w Wysokiem Mazowieckiem

Z zawartych danych w powyższej tabeli wynika, iż najczęstszym rodzajem przemocy jest przemoc psychiczna i fizyczna z niewielką przewagą psychicznej. Następnie przemoc seksualna i ekonomiczna.

PCPR podejmuje działania mające na celu zmniejszenie skali przemocy w rodzinie. PCPR w miarę swoich możliwości i kompetencji wspiera rodziny w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej. Umożliwia korzystanie z porad socjalnych, prawnych, psychologicznych i pedagogicznych dla osób dorosłych i dzieci. W siedzibie PCPR na tablicy ogłoszeń na bieżąco wywiesza się wszelkie dostępne informacje dotyczące zjawiska przemocy. Udostępnia się opracowania, ulotki i broszury pozyskane z innych źródeł, jak i własne opracowania. Ponadto PCPR współpracuje i kontaktuje się z innymi instytucjami i organizacjami z terenu powiatu wysokomazowieckiego. tj. ośrodkami pomocy społecznej, Komendą Powiatową Policji w Wysokiem Mazowieckiem, szkołami i innymi placówkami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodziny z terenu powiatu, Prokuraturą Rejonową w Wysokiem Mazowieckiem, zespołami interdyscyplinarnymi, gminnymi komisjami rozwiązywania problemów alkoholowych, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Wysokiem Mazowieckiem oraz Sądem

Rejonowym w Wysokiem Mazowieckiem. Ponadto PCPR corocznie organizuje „Święto Dziecka i Rodziny”, które zgodnie z założeniami promuje wzorce w zakresie spędzania czasu wolnego, realizowania zainteresowań, sportu i rekreacji.

PCPR w latach 2012, 2015 i 2016 w ramach realizacji programu profilaktycznego przeprowadziło profilaktyczne zajęcia warsztatowe wśród uczniów Zespołu Szkół w Sokołach, uczniów Szkoły Podstawowej w Wysokiem Mazowieckiem oraz uczniów Szkoły Podstawowej w Ciechanowcu. Poruszona została tematyka przemocy, tolerancji i uzależnień. Tematyka zajęć poruszała zagadnienia dotyczące przemocy oraz agresji wśród dzieci i młodzieży. Uczniowie zapoznali się z pojęciem przemocy oraz jej formami, dowiedzieli się, czym jest cyberprzemoc i jak nie stać się jej ofiarą. Na zajęciach zostały przedstawione różne sytuacje przemocowe, ich rodzaje i następstwa, które uświadomiły uczniom istotę i zagrożenia związane ze zjawiskiem przemocy. Uczniowie zapoznali się, także ze sposobami walki z przemocą, przez co dowiedzieli się, gdzie szukać pomocy.

PCPR w ramach działań edukacyjnych, w zakresie zjawiska przemocy oraz podwyższenia poziomu wiedzy i kompetencji przedstawicieli grup zawodowych stykających się z problemem przemocy, corocznie organizuje szkolenia. W 2016 roku PCPR zorganizowało szkolenie dla kadr pomocy społecznej, pn. „Jak rozpoznać dziecko krzywdzone – formy pomocy i zapobieganie zjawisku przemocy”. W szkoleniu wzięli udział dyrektorzy, kierownicy, pracownicy socjalni i asystenci rodziny z instytucji pomocy społecznej z terenu powiatu. Pracownicy PCPR również podnoszą swoje kwalifikacje i uczestniczą w szkoleniach z zakresu przemocy. W 2015 roku uczestniczyli w szkoleniu z zakresu przeciwdziałania przemocy wobec osób niepełnosprawnych i starszych, zorganizowanym przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku.

PCPR podejmowało działania mające na celu zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie, realizując od 2013 roku **program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie**. W latach 2013-2015 do udziału w programie przystąpiło 44 sprawców przemocy w rodzinie, z czego 37 ukończyło pełen cykl zajęć. Głównym realizatorem programu było PCPR. Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne zostały przeprowadzone przez profesjonalną kadrę, posiadającą odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W 2016 roku nie realizowano programu korekcyjno-edukacyjnego z uwagi na brak złożonych ofert osób

posiadających odpowiednie kwalifikacje do przeprowadzenia zajęć korekcyjno-edukacyjnych. Z napływających do PCPR informacji wynika, iż istnieje zapotrzebowanie na realizowanie tego typu oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zgodnie ze Statutem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wysokiem Mazowieckiem przyjętym Uchwałą Nr XVIII/161/2016 Rady Powiatu Wysokomazowieckiego z dnia 26 października 2016 roku w ramach Centrum działa zespół do spraw realizacji zadań ośrodka interwencji kryzysowej. Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wysokiem Mazowieckiem w Wysokiem Mazowieckiem przyjętym Uchwałą Nr 63/293/2016 Zarządu Powiatu Wysokomazowieckiego z dnia 25 listopada 2016 roku do zadań zespołu do spraw realizacji zadań ośrodka interwencji kryzysowej, należy podejmowanie działań na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu, w tym doświadczających przemocy w rodzinie, a w szczególności:

- 1) udzielanie poradnictwa specjalistycznego,
- 2) świadczenie pracy socjalnej na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w środowisku społecznym,
- 3) współpraca i współdziałanie z innymi specjalistami i instytucjami w celu przeciwdziałania i ograniczania patologii,
- 4) poszukiwanie i zabezpieczenie miejsca pobytu osobom w kryzysie (w sytuacjach uzasadnionych) w celu zapewnienia schronienia,
- 5) informowanie osób w kryzysie o przysługujących im prawach i uprawnieniach,
- 6) wskazanie sposobów radzenia sobie z problemem i zapobieganie dysfunkcjom.

W skład zespołu do spraw realizacji zadań ośrodka interwencji kryzysowej oprócz psychologa wyznaczono 2 osoby spośród zatrudnionych pracowników PCPR.

Interwencja kryzysowa jest to metoda systemowego, interdyscyplinarnego, wielowątkowego oddziaływania na osobę, która znalazła się w kryzysowej sytuacji. Celem interwencji kryzysowej jest spowodowanie odzyskania, przez osobę w kryzysie, zdolności jego samodzielnego pokonania trudności. Polega to na złagodzeniu objawów reakcji kryzysowej, przywróceniu równowagi psychicznej, zapobieżeniu przejścia ostrego kryzysu w stan chroniczny, przywróceniu umiejętności samodzielnego radzenia sobie w sytuacjach trudnych. W 2016 roku do tutejszego Centrum nie zgłaszały się osoby w stanie kryzysu,

które wymagałyby natychmiastowego wsparcia oraz umieszczenia w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Przedstawione powyżej dane wskazują na konieczność prowadzenia przede wszystkim działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych. Działania te powinny zmierzać do podnoszenia świadomości społecznej, dotyczącej również ewentualnych możliwości wsparcia.

III. CELE PROGRAMU

1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Uznając, że wszyscy mieszkańcy powiatu wysokomazowieckiego mają prawo do spokojnego i bezpiecznego życia oraz uwzględniając określoną wizję przyszłości przyjętą w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Wysokomazowieckim na lata 2017 – 2025: *„Powiat Wysokomazowiecki zapewnia godne, bezpieczne i aktywne życie swoim mieszkańcom”*, za naczelny główny cel programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2017 – 2025 przyjęto: *„Stworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych, bądź uwikłanych w zjawisko przemocy”*.

2. CELE SZCZEGÓŁOWE

Wszelkie cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego Programu mają służyć poprawie sytuacji rodzin doznających przemocy jak i ochronie rodzin zagrożonych przemocą. Aby efektywnie zapobiegać problemowi przemocy w rodzinie i zwalczać zachowania przemocowe, sformułowano następujące cele szczegółowe:

- 1) zwiększenie wiedzy z zakresu przemocy oraz podniesienie poziomu świadomości i wrażliwości społecznej na temat przemocy;
- 2) upowszechnienie informacji w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie;
- 3) zwiększenie skuteczności działań w zakresie udzielania pomocy ofiarom przemocy w rodzinie;

- 4) zwiększenie skuteczności podejmowanych działań wobec sprawców przemocy w rodzinie;
- 5) zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji oraz innych podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w celu podniesienia jakości i dostępności usług.

IV. HARMONOGRAM REALIZACJI DZIAŁAŃ

L.p.	KIERUNKI DZIAŁAŃ	REALIZATORZY	TERMIN REALIZACJI
CEL 1. Zwiększenie wiedzy z zakresu przemocy oraz podniesienie poziomu świadomości i wrażliwości społecznej na temat przemocy.			
1.	Edukacja środowiska lokalnego na temat przemocy i jej skutków poprzez przygotowanie i udostępnianie materiałów o charakterze informacyjnym i edukacyjnym.	<ul style="list-style-type: none"> – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – Starostwo Powiatowe – Miejskie i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej 	2017-2025
2.	Prowadzenia działań profilaktycznych oraz informacyjno – edukacyjnych z zakresu przemocy skierowanych do rodziców oraz dzieci i młodzieży.	<ul style="list-style-type: none"> – Lokalne Zespoły Interdyscyplinarne – Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych 	
3.	Wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą.	<ul style="list-style-type: none"> – Placówki Oświatowe – Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna – Policja – Miejskie i gminne ośrodki kultury 	
CEL 2. Upowszechnienie informacji w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.			

1.	Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze powiatu.	– Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	2017-2025
2.	Upowszechnianie informacji o formach wsparcia oraz instytucjach i placówkach udzielających pomocy ofiarom, świadkom i sprawcom przemocy w rodzinie.	– Starostwo Powiatowe – Miejskie i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej – Lokalne Zespoły Interdyscyplinarne	
3.	Wymiana informacji i podejmowanie wspólnych działań przez instytucje na rzecz zapobiegania przemocy w rodzinie.	– Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – Placówki Oświatowe – Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna – Policja – Sąd Rejonowy (Kuratorzy) – Prokuratura	
CEL 3. Zwiększenie skuteczności działań w zakresie udzielania pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.			
1.	Udzielenie specjalistycznej pomocy i wsparcia ofiarom przemocy w rodzinie.	– Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	2017-2025
2.	Wspieranie rodziny w przewycięzaniu sytuacji kryzysowych (pomoc ofierze przemocy w uzyskaniu schronienia i odseparowania od sprawcy przemocy).	– Starostwo Powiatowe – Miejskie i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej – Lokalne Zespoły Interdyscyplinarne	
3.	Monitoring skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą.	– Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – Policja, – Placówki Oświatowe – Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna – Ochrona zdrowia – Sąd Rejonowy (Kuratorzy) – Prokuratura	
CEL 4. Zwiększenie skuteczności podejmowanych działań wobec sprawców przemocy w rodzinie.			

1.	Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – Miejskie i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej – Lokalne Zespoły Interdyscyplinarne – Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – Policja – Sąd Rejonowy (Kuratorzy) – Prokuratura 	2017-2025
2.	Monitorowanie zachowań sprawców przemocy po zakończeniu programów korekcyjno-edukacyjnych.		
3.	Współdziałanie instytucji i organizacji w sprawie kwalifikacji sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.		
4.	Udzielanie specjalistycznej pomocy i wsparcia przy pracach ze sprawcą przemocy w rodzinie.		
CEL 5. Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji oraz innych podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w celu podniesienia jakości i dostępności usług.			
1.	Zwiększenie skuteczności działań osób zobowiązanych i uprawnionych do przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez udział w szkoleniach, seminariach, kursach.	<ul style="list-style-type: none"> – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – Starostwo Powiatowe – Miejskie i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej – Lokalne Zespoły Interdyscyplinarne – Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – Policja – Placówki Oświatowe – Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna – Ochrona zdrowia – Sąd Rejonowy (Kuratorzy) 	2017-2025
2.	Prowadzenie szkoleń podnoszących poziom wiedzy i kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wymiana dobrych praktyk.		
3.	Promowanie współpracy interdyscyplinarnej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.		

V. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami programu będą:

1. Osoby doznające przemocy:
 - współmałżonkowie lub partnerzy w związkach nieformalnych,
 - dzieci,
 - osoby starsze,
 - osoby niepełnosprawne,
2. Sprawcy przemocy w rodzinie.
3. Świadkowie przemocy w rodzinie.
4. Przedstawiciele władz lokalnych, instytucji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy rodzinom zagrożonym, bądź dotkniętym przemocą, m. in. pracownicy socjalni, policjanci, członkowie zespołów interdyscyplinarnych, członkowie komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, radni.
5. Społeczność lokalna powiatu.

VI. REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU

Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie powinny być prowadzone we wszystkich jednostkach na terenie powiatu, które w ramach swoich działań zajmują się ochroną, a także wsparciem rodziny i dzieci. Celem realizacji programu jest niezbędna współpraca pomiędzy instytucjami działającymi we wskazanym obszarze.

Realizatorami i partnerami Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Wysokomazowieckim będą:

1. Starostwo Powiatowe w Wysokiem Mazowieckiem.
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wysokiem Mazowieckiem.
3. Miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu.
4. Lokalne zespoły interdyscyplinarne.
5. Miejskie i gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych.
6. Komenda Powiatowa Policji w Wysokiem Mazowieckiem.
7. Posterunki policji z terenu powiatu.

8. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Wysokiem Mazowieckiem.
9. Placówki oświatowe.
10. Placówki ochrony zdrowia.
11. Miejskie i gminne ośrodki kultury.
12. Sąd Rejonowy w Wysokiem Mazowieckiem.
13. Prokuratura Rejonowa w Wysokiem Mazowieckiem.
14. Organizacje pozarządowe i kościelne działające na rzecz rodziny.
15. Inne podmioty działające na rzecz osób doświadczających przemocy lub stosujących przemoc.

VII. PROGNOZOWANE EFEKTY REALIZOWANYCH DZIAŁAŃ

Prognozowane efekty:

- 1) zmiana postaw mieszkańców wobec przemocy w rodzinie;
- 2) wzrost liczby przeszkolonych osób przygotowanych do pomagania rodzinie z problemem przemocy;
- 3) zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy;
- 4) spadek liczby przypadków przemocy;
- 5) spadek liczby rodzin, w których interwencje są wielokrotne;
- 6) udzielenie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie;
- 7) zwiększenie zaangażowania społeczności w problematykę przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 8) zacieśnienie systemu współpracy między instytucjami i organizacjami pozarządowymi.

VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Powiatowy Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Wysokomazowieckim będzie finansowany ze środków własnych powiatu, środków finansowych z budżetu państwa, środków instytucji współuczestniczących oraz z pozabudżetowych środków pozyskiwanych z różnych źródeł.

IX. MONITOROWANIE I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Stały monitoring programu będzie prowadzony przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wysokiem Mazowieckiem, który na bieżąco będzie oceniał realizację programu oraz proponował zmiany i aktualizacje założeń, celów i skuteczności działań.

Co roku w ramach sprawozdania ze swojej działalności, PCPR będzie przedstawiał Radzie Powiatu Wysokomazowieckiego ocenę realizacji niniejszego programu.

X. PODSUMOWANIE

Tradycyjny obraz polskiej rodziny określa ją jako bezpieczną przystań, schronienie przed światem zewnętrznym, miejsce wsparcia emocjonalnego i zaspokajania potrzeb jednostki. Tymczasem statystyki pokazują, iż rodzina nie zawsze jest miejscem bezpiecznym. Zauważa się, że przemoc stała się dzisiaj normą stosunków społecznych, sposobem wychowania w rodzinie, w związku z tym powiatowe centrum pomocy rodzinie wraz z partnerami programu poczyni wszelkie starania, aby zmniejszyć liczbę dramatów rozgrywających się w czterech ścianach mieszkań. Proponowane rozwiązania mają przyczynić się do poprawy stanu bezpieczeństwa rodzin.

Przedstawiony program jest kolejnym etapem działania na rzecz przeciwdziałania przemocy. W 2010 roku Rada Powiatu Wysokomazowieckiego uchwaliła Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2010-2020. Obecny program obejmuje lata 2017-2025 i jest kontynuacją poprzedniego.

Program ma charakter otwarty i „elastyczny” tzn. może podlegać okresowym weryfikacjom i modyfikacjom związanym ze zmieniającymi się uwarunkowaniami społeczno - ekonomicznymi, rozwojem procesów społecznych i potrzebami w tym zakresie a także wymogami prawa.

WICEPRZEWODNICZĄCY RADY
Kazimierz Jan Wysocki
Kazimierz Jan Wysocki